

INTRODUCCIÓ

La Júlia n'ha volgut dir VIATGE VERTIGINÓS, així plasma la seva pròpia sensació... (explica amb picardia).

De tot el munt de personatges que ha trobat al llarg de la història d'Itàlia, el país dels seus avantpassats, amb el seu cognom, Borri, n'ha volgut fer «un paquet»: VIATGE VERTIGINÓS PER LA HISTÒRIA DEL COGNOM BORRI.

Ella se n'havia anat a Itàlia a buscar més dades del seu rerererebesavi, Antonio Borri, nascut a Pella, al llac d'Orta, a Novara.

Així com havia anat trobant els seus antecessors de Catalunya (santa innocència), li semblava igual de fàcil trobar els documents d'allà, de cap al 1760-1780. Se li fa difícil tolerar les frustracions, i es va anar deixant portar per la curiositat de «què trobava a Internet». I sí, en va trobar un munt, de persones o «personatges» Borri. La sorpresa va ser gran perquè la seva família a Catalunya és molt petita, i a Espanya n'hi ha poquíssims.

Aquesta quantitat de personatges Borri li ha marcat el període històric que comprenen els relats: Des del segle i fins al segle XIX. Sí, així de sorprenent. Ella n'ha quedat del tot impressionada. També li han delimitat l'espai: nascuts al Piemont i la Llombardia; més tard, el límit es va eixamplar cap a les regions d'Emília-Romanya i la Toscana.

Són uns relats entretallats: diversos Borri sota un mateix capítol, construït en concepte geogràfic i en seqüència temporal. Són una mica asimètriques en material biogràfic i, per tant, en volum de narració. Tres dels capítols (corresponents a tres persones anomenades Borri) els ha individualitzat per la seva especial personalitat i especificitat; dos són d'una gran complexitat vital: un alquimista (Giuseppe Francesco Borri) i un astrònom i matemàtic (Cristoforo Borri).

L'interès de la narració és la del mateix personatge i, per al lector, el millor atractiu que pot tenir és descobrir un món aliè (l'italià), en

temps remots i fins gairebé als nostres dies (tipus fotogràfic de cada moment; com els personatges, els documents històrics també emparats en la "responsabilitat de fiabilitat" d'Internet). Són unes característiques històriques canviants que, al llarg dels segles, mostren un panorama que pot despertar la curiositat d'aprofundir-hi.

Si això és pel que fa al temps, la minuciositat geogràfica corresponent als diferents personatges permet anar-se construint el propi mapa de les zones, i descobrir l'homogeneïtat dels diferents naixements i convivències entre aquesta col·lecció de Borri. El fet que la Júlia «hi posés els peus» (al llac d'Orta, i a la capital de la província, Novara, de la regió del Piemont) li ha permès tenir-hi un punt de referència.

Si la finalitat inicial de la Júlia era el «descobriment de quins, quants i com eren» aquests Borri, sobretot en la seva aproximació emocional a una hipotètica arrel familiar, a poc a poc, ella mateixa ha anat gaudint del món que hi ha trobat. I per tant, no ha necessitat «els finals» dels relats, n'ha tingut prou amb el plaer del camí. Per això ella se sent identificada en el relat tipus «el viatge», un dels quatre «únics relats que hi ha al món», segons José Luis Borges (els altres tres: «l'enfrontament», «el retorn» i «el Messies crucificat»).

Pel que fa a la tècnica narrativa, la Júlia es veu reflectida en «el fluir de la consciència»: el parlant actua com un ens narrador i, al mateix temps, receptor del propi missatge. S'ha descobert en un diàleg, per a ella necessari, amb els personatges; quina emoció, que li hagin donat l'oportunitat d'interactuar-hi i manifestar-se.

El llibre dels relats dels Borri té un annex. Aquesta abundància de material amb què ha sigut regalada la Júlia, no tan sols li ha proporcionat elements de la seva recerca, sinó dades colaterals que acompanyaven l'època d'algun dels personatges. Concretament ha trobat la biografia de sis dones, tan interessants, que no les ha pogut ignorar: Santa Liberata, Maifreda de Pirovano, Margarida Porete, la Monaca di Monza, Bianca Milesi i Cristina Trivulzio di Belgiojoso. I n'ha fet un annex: «Altres dones en el camí de la Júlia».

EL RELAT DE LA JÚLIA BORRI

Ho deia la partida de bateig de Josep Borri Viñas, nascut a Blanes el 1816: el seu avi patern, «Antonio Borri, casat amb Maria Torruella (de Sant Hipòlit, bisbat de Vic), italià».

La Júlia havia trobat aquests documents en tancar el pis dels seus pares, a Vic, i es va sorprendre tant dels documents que havia anat trobant, que li va agafar la febre de la investigació genealògica. D'aquesta febre ja n'havia fructificat un llibre sobre el seu avi, el 2013: *Alfonso Borri Amigó. Un inventor sabadellenc i el seu context històric*.

Pel que sembla, Antonio Borri és el que va introduir el cognom a Catalunya. Però és que, observat el document per un expert en arxivística, aquest va poder llegir, en la partida de bateig de Narcís Borri Viñas (germà de Josep, rebesavi de la Júlia), que hi deia «Antonio, originari de Pella, bisbat de Novara».

Així que l'avi de l'avi de l'avi de la Júlia (Alfonso Borri Amigó) venia de Pella! Així que els seus Borri tenien una pàtria besàvia. Quan a ella se li desperta una passió no hi ha barreres i, a més, Internet les salta totes. Sí, sí, Pella... al llac d'Orta, al nord de la província de Novara, a la regió del Piemont.

L'amiga de tota la vida de la Júlia, la Clara, parlava italià i, generosa com és, li va dir «Anem-hi?».

Havent arribat al punt sud del llac, a Gozzano, venint de Novara, troben que aquest s'enfila tot allargassat cap als Prealps suïssos, amb unes muntanyes de fins a 1.300 metres d'altitud, que voregen el llac d'Orta (el més occidental dels llacs prealpins) i el separen per l'oest de la província piemontesa de Vercelli. El gran llac Maggiore queda a la seva banda est i marca la frontera entre les dues regions del Piemont i la Llombardia.

El «seu» llac (el de la Júlia), el petitó, també era molt més gran del que ella s'hauria imaginat, un paisatge preciós: el poble de Pella, d'uns mil habitants, al peu de les muntanyes, quedava centrat a la ribera esquerra i tenia a davant, a la banda oriental, el poble d'Orta San Giulio, una mica més gran i amb més contingut històric.

El barquer que havia portat la Clara i la Júlia d'un costat a l'altre, les va fer visitar la silenciosa illa de San Giulio, amb basílica originària del segle IV. Segons la tradició, aquest sant, amb el seu germà Giuliano i el vistiplau de l'emperador Teodosi, es dedicava a la destrucció dels llocs de culte pagà i a la construcció d'esglésies cristianes. San Giulio, intercessor dels pobres i atribolats, va arribar-hi navegant des de la seva terra grega d'Egina.

Més tard, la Júlia es va assabentar de la importància històrica d'aquesta illa, un territori conquerit pels longobards i amb una ciutat fortificada, on ja hi consta un ducat l'any 575; la influència de l'illa va ser més gran que la de Novara (capital de la província), on hi havia la seu del bisbe des d'aquest segle IV.

Allò que més li va quedar gravat a la Júlia d'aquesta visita, és la profunditat expressiva de la trona de l'església, de quatre columnes, del segle XII, la solidesa bíblica medieval: l'àliga, el bou, l'àngel i el lleó, els quatre evangelistes.

Entre magnífiques feres que lluiten, o fins i tot protegeixen un cervatí arraulit entre dos lleopards (Marc, que predicava en el desert; la seva veu era com el rugit d'un lleó), es troba un centaure d'ulls orientals, llançant-hi una fletxa (que se situaria entre la imatge del bé i del mal). El personatge masculí, amb les mans sobre el bastó, podria correspondre a l'abat de l'època, nascut a Orta (Guglielmo da Volpiano).

En lloc preeminent, sobresortint, la digna àliga que sosté entre les potes el text evangèlic (Joan, el que escombra les tenebres per portar la llum del sol, al qual l'àliga dirigeix la mirada mentre vola). A la seva dreta, una lluita entre animals: un griu o grifó que ataca un cocodril (criatura mitològica ferotge i noble, guardiana dels tresors, l'Evangeli). A baix, al darrere de l'àliga, la boca oberta d'una màscara (la veu de la Paraula) emet una sèrie de branques dibuixant

un llarg entramat vegetal. L'altra figura masculina, amb grans ales d'àngel, sosté també l'Evangeli: Lluc. En una altra de les cares de la trona, un bou alat, gelós guardià del Gran Llibre: Mateu.

«Quina meravella, la simbologia!», exclama la Júlia.

Que quieta i ignorada, ara, aquesta illa del llac d'Orta, en altres temps tan significativa.

Bé, ja havien estat al lloc de naixement del seu antecessor, Antonio Borri, però allò que més pretenia la Júlia era poder-hi trobar els documents que li permetessin seguir la seva recerca genealògica en sentit ascendent, conèixer els seus parents italians.

No els va trobar. Pella, poble petit, sense institucions administratives, un sol capellà, Don Salvatore, que atenia tres pobles. Regió afectada per la Primera Guerra Mundial. Tampoc li'n van saber donar raó a la cúria de Novara. Però, ves per on, va ser la Clara la que va descobrir en una de les publicacions de l'ajuntament de la ciutat, el nom de Teresa Borri Stampa. «Ah...», es va impressionar la Júlia; era la segona esposa d'Alessandro Manzoni. Les llargues temporades que aquesta família d'escriptors va passar al poble novarès de Lesa, en justificaven l'interès turístic amb el seu "museu Manzonià".

Però el viatge de la Júlia tenia, a més, un segon objectiu. Abans de programar el viatge, ja havia descobert a Internet un altre Borri relacionat amb la província de Novara, a Vespolate: Donato Borri, *condotiero* (corsari), que havia estat investit el 1463 (al feu de Fara) senyor de Vespolate pel duc de Milà, Francesco Sforza.

La Júlia s'havia preguntat: «Devia ser de la nostra família?». De fet, entre l'Antonio Borri de Pella de cap al 1760 i Donato Borri de Vespolate, només hi havia uns quants quilòmetres i 300 anys de diferència; unes quatre generacions...

La millor manera d'obrir els ulls a l'interrogant era anar-hi.

Si la Clara i la Júlia havien anat amb tren a Gozzano, 8 quilòmetres cap al nord de Novara, ara n'anirien 13 cap al sud de la ciutat. El paisatge, totalment diferent, de les altes muntanyes voltant el llac; aquest oferia unes grans dimensions de terreny pla que en aquell moment de primavera, ja llaurat, era com una immensa catifa de co-